

Гиркіна О. О.

*студентка групи Ю-05 юридичного факультету
Сумського державного університету*

ПИТАННЯ РЕГУЛЮВАННЯ ПРОЦЕДУРИ ОЦІНКИ МАЙНА БОРЖНИКА ПРИ ПРОВЕДЕННІ ВИКОНАВЧИХ ДІЙ

Актуальність. Оцінка та реалізація майна боржника є нерозривно взаємозалежними та взаємообумовленими етапами звернення стягнення на майно боржника, оскільки вона зумовлює визначення вартості майна боржника, яка, у свою чергу, враховується при його продажі. Звичайно, стягнення за виконавчими документами звертається в першу чергу на кошти боржника у гривнях та іноземній валюті, інші цінності (у тому числі кошти на рахунках і вкладах боржника у банках та інших фінансових установах), на рахунки в цінних паперах у депозитаріях цінних паперів. У разі відсутності у боржника коштів та цінностей, достатніх для задоволення вимог стягувача, стягнення звертається також на належне боржнику інше майно. Тому питання процедури оцінки майна державним виконавцем є актуальним.

Стан наукової розробки. У теоретичних аспектах виконавчого провадження питанням оцінки майна державним виконавцем не було досліджено науковцями взагалі. Тому воно потребує досконалого обґрунтування та аналізу.

Мета роботи полягає у визначення проблем процедури оцінки майна державним виконавцем та пошуку шляхів їх вирішення.

Стягнення на майно звертається в розмірі й обсязі, необхідних для виконання за виконавчим документом, з урахуванням стягнення виконавчого збору, витрат, пов'язаних з організацією та проведенням виконавчих дій, штрафів, накладених на боржника під час виконавчого провадження. Саме тому вважаємо слід підкреслити, що при визначенні майна боржника, як об'єкта оцінки, необхідно керуватися положеннями цивільного законодавства. Так, відповідно до ст. 190 Цивільного кодексу України, майном вважається окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки. Особливістю визначення вартості майнових прав боржника є те, що ці права повинні мати економічний зміст і законодавством повинно допускатися їх відчуження. Саме визначена вартість зазначеного майна у разі стягнення розглядатиметься як можливість задовольнити вимоги стягувача. Необхідність проведення оцінки майна проявляється в тому, що: оцінка враховується при арешті майна боржника, який може бути накладений у межах суми стягнення за виконавчими документами з урахуванням витрат, пов'язаних з проведенням

виконавчих дій. Майно реалізується за ціною, що визначена на підставі проведеної оцінки. Результатом проведення оцінки майна боржника є визначення ринкової вартості майна на підставі ринкових цін, що діють на день визначення вартості майна.

Так, згідно з ст. 58 Закону України «Про виконавче провадження», визначення вартості майна боржника проводиться державним виконавцем за ринковими цінами, що діють на день визначення вартості майна.

У разі якщо визначити вартість майна (окремих предметів) складно або якщо боржник чи стягувач заперечує проти передачі арештованого майна боржника для реалізації за ціною, визначеною державним виконавцем, а також для оцінки за регульованими цінами, оцінки нерухомого майна, транспортних засобів, повітряних, морських та річкових суден державний виконавець залучає суб'єкта оціночної діяльності – суб'єкта господарювання для проведення оцінки майна. Витрати, пов'язані з призначенням суб'єкта оціночної діяльності – суб'єкта господарювання, несе сторона, яка оспорує вартість майна, визначену державним виконавцем.

Державний виконавець повідомляє про результати визначення вартості чи оцінки майна сторонам. У разі якщо сторони не згодні з результатами визначення вартості чи оцінки, вони мають право подати державному виконавцю заперечення в десятиденний строк з дня надходження повідомлення. Сторона вважається ознайомленою з результатами визначення вартості чи оцінки арештованого майна, якщо їй надіслано повідомлення про результати даної процедури рекомендованим листом за адресою, зазначеною у виконавчому документі, або за місцем фактичного проживання чи перебування такої сторони, достовірно встановленим державним виконавцем.

У разі заперечення однією із сторін проти результатів оцінки, проведеної суб'єктом оціночної діяльності – суб'єктом господарювання, державний виконавець призначає рецензування звіту про оцінку майна, за рахунок сторони, яка заперечує проти результатів такої оцінки. У разі незгоди з оцінкою, визначеною за результатами рецензування, сторони мають право оскаржити її в судовому порядку в десятиденний строк з дня отримання відповідного повідомлення.

Звіт про оцінку майна у виконавчому провадженні вважається чинним протягом шести місяців з дня його підписання суб'єктом оціночної діяльності - суб'єктом господарювання. Після закінчення цього строку оцінка майна проводиться повторно.

Проте виникає проблема об'єктивної оцінки майна боржника державним виконавцем, адже він не володіє достатніми знаннями для цього. Так, згідно з ст. 8 Закону України «Про Державну виконавчу службу», державним

виконавцем може бути громадянин України, який має юридичну освіту, володіє державною мовою і здатний за своїми особистими і діловими якостями виконувати покладені на нього обов'язки. Тоді як зі змісту Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» випливає, що займатися оціночною діяльністю може фізична особа, котра отримала професійну підготовку оцінювачів в навчальному закладі, який уклав угоду про співробітництво з професійної підготовки оцінювачів з Фондом державного майна України, й отримала кваліфікаційне свідоцтво оцінювача. Ватро також зауважити, що суб'єкт оціночної діяльності – суб'єкт господарювання повинен мати сертифікат суб'єкта оціночної діяльності – суб'єкта господарювання – документ, що засвідчує право суб'єкта оціночної діяльності на внесення його до Державного реєстру суб'єктів оціночної діяльності, які здійснюють оціночну діяльність у формі практичної діяльності з оцінки майна та які визнані суб'єктами оціночної діяльності за напрямами оцінки майна, що в ньому зазначені.

Таким чином, юридична освіта, якою володіє державний виконавець, не може бути базою для самостійного проведення оцінки майна боржника. До того ж, це може стати причиною зловживання ним посадовим положенням або розвитком корупційних діянь.

Щоб повноцінно дослідити тему роботи варто звернутися до досвіду зарубіжних країн. Так, відповідно до законодавства Російської Федерації, судовий пристав-виконавець зобов'язаний протягом одного місяця з дня виявлення майна боржника залучити оцінювача для оцінки:

1. нерухомого майна;
2. цінних паперів, що не реалізуються на організованих торгах (за винятком інвестиційних паїв відкритих й інтервальних пайових інвестиційних фондів);
3. майнових прав (за винятком дебіторської заборгованості);
4. дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, виробів з них, а також брухту таких виробів;
5. колекційних грошових знаків в рублях і в іноземній валюті;
6. предметів, що мають історичну або художню цінність;
7. речі, вартість яких за попередньою оцінкою перевищує тридцять тисяч рублів.

П. 1 ст.68 закону Республіки Казахстан «Про виконавче провадження і статус судових виконавців» передбачає, що оцінка може здійснюватися: судовим виконавцем самостійно або з урахуванням угоди про оцінку, досягнутого між стягувачем і боржником; фахівцем. Судовий виконавець зобов'язаний призначити фахівця для оцінки майна у таких випадках:

1. якщо оцінка окремих предметів для нього є неможливою;
2. якщо боржник чи стягувач заперечують проти проведеної судовим виконавцем оцінки;
3. якщо предметом оцінки є валютні цінності, ювелірні та інші вироби з дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння, антикваріат, твори живопису та скульптури, цінні папери, нерухоме майно.

Таким чином, вважаємо доцільним ст. 58 Закону України «Про виконавче провадження» замінити словами: визначення вартості майна боржника проводиться суб'єктом оціночної діяльності - суб'єктом господарювання за ринковими цінами, що діють на день визначення вартості майна, або за регульованими цінами в порядку, передбаченому Законом України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні». Визначення вартості майна боржника державним виконавцем забороняється. Ст. 13 змінити так: для з'ясування та роз'яснення питань, що виникають під час здійснення виконавчого провадження і потребують спеціальних знань, державний виконавець з власної ініціативи або за заявою сторін призначає своєю постановою експерта або спеціаліста (у разі необхідності – кількох експертів або спеціалістів). Для оцінки майна боржника державний виконавець в обов'язковому порядку призначає суб'єктів оціночної діяльності – суб'єктів господарювання. Також ст. 10 Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» слід доповнити таким змістом: оцінка майна проводиться також на підставі постанови державного виконавця.

Таким чином, оцінка майна боржника державним виконавцем є неправомірною на підставі відсутності у нього належної освіти, знань, вмінь і навичок. Тому запровадження вищезазначених змін у законодавстві надасть можливість уникнути зловживань посадовим положенням або розвитку корупційних діянь у сфері примусового виконання рішень.

Гиркіна, О.О. Питання регулювання процедури оцінки майна боржника при проведенні виконавчих дій [Текст] / О.О. Гиркіна// Актуальні проблеми юридичної науки на шляху сучасної розбудови держави і суспільства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 5-7 червня 2014 р. / Ред.кол.: В.С. Венедіктов, А.М. Куліш, М.М. Бурбика; За ред.: В.С. Венедіктова, А.М. Куліша. - Суми : СумДУ, 2014. - С. 28-30.